

1. **LUK** (316) *sb m*

sg *N* łuk (32). ◇ *G* łuku (59), łuka (3); -a *BibRadz, Phil*; -u : -a *BudBib* (1:1). ◇ *D* łukowi (3). ◇ *A* łuk (77). ◇ *I* łukiem (26); -em (8), -(e)m (18). ◇ *L* łuku (5). ◇ *pl N* łuki (14). ◇ *G* łuków (47), Łuk (2) *ActReg, KmitaSpit*; -ów (3), -(o)w (44). ◇ *D* łuk(o)m (1). ◇ *A* łuki (21). ◇ *I* łuki (21) *ZapWarsz* (2), *LubPs, RejWiz, RejFig, BielKron* (9), *OrzQuin, BielSpr* (2), *ModrzBaz* (2), *KmitaSpit, SzarzRyt*, łukami (3) *StryjKron, SarnStat* (2). ◇ *L* łukach (2); -ach (1), -(a)ch (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Broń wyrzucająca strzały, sporządzona ze sprężystego drewna lub rogu, a nawet stali, z cięciwą, którą stanowiły zwykle skręcone jelita zwierzęce; arcus Mącz, Calag, Cn* (300) : Turci z Tatarow poźli [...] bowiem ieden łtroy w iezdzeniu, w krotkim łiedzeniu, w łukach y łtrzelaniu maią. *MiechGlab* 65, **7, 58; Krzykną oni háy háy háy/ łuki tu trzáłkáiąc/ Czech przez łtaw co naprołciey/ brodu nie pátrzáiąc. *RejFig Cc6v; BibRadz Iob* 20/24; Mordwá [...] chłopi czuyni/ waleczni/ łthrzelcy dobrzy/ łuki długie máią *BielKron* 430v, 56v, 87, 112v, 114, 153v (14); Adducere arcum, Włózić cięciwę ná łuk. *Mącz* 96h, 15a, 227h; *OrzQuin R2v; RejAp* 56v [3 r.], 58, Ffv; by ktho iáko żyw łuku w ręku niemiał/ mułi iemu kwoli łtrzeláć. *GórnDworz K; HistRzym* 55v; *BielSpr* 4, 51v, 68; *BudNT Apoc* 6/2; *PapPan Hh2v; KochPs* 25; *StryjKron* 230, 390, 527; *KochFr* 67; *BielSjem* 29; *Calep* 90b; *KochFrag* 45; Y widziałem; á oto koń biały/ á ten co ná nim łiedział/ miał łuk [*arcum*] *WujNT Apoc* 6/2; *KmitaSpit B2; CzahTr Fv*.

W połączeniach typu szeregowego z nazwami różnych rodzajów broni oraz innych akcesoriów wojennych (58): *ZapWar* 1503 nr 1926, nr 1927; *RejWiz* 166; *GroicPorz* mm3; Połpráwiał też Ozyałz/ włfyłtkiemu wołku tharcze/ y włócznie/ y przyłbice/ y páncerze/ y łuki/ y proce ná cíłkanie kámienia [*Praeparavit quoque eis [...] arcusque et fundas ad iaciendos lapides*] *Leop 2.Par* 26/14, *Ios* 24/12, *Ps* 75/4; *BibRadz 1.Reg* 18/4; *BielKron* 18, 56v, 92v, 297, 313, 318 (16); *Mącz* 65c; Tu łą dźiwne miłterłtwá/ y wćielzne łztuki: Ná owe co nam grożá Száblá álbo Łuki *BielSpr* c2, 28v, 43, 66, 66v, 67; *KochMon* 19, 21; *BudBib Ier* 6/23, *Iudith* 9/7; Iakoż mu w tym day mieyłce małz wlytko v niego/ Łuk dobry łzábłę ołtrą y koniá dobrego. *PapPan Z, Y3v; ModrzBaz* 113, 128; *Armbrułt. Kułsá/ Łuk. Balista. Calag* 32b; *StryjKron* 155, 175, 255, 265, 411, 642; *CzechEp* 110; Ia chcę łpięwáć krwáwé boie/ Łuki/ łtrzały/ miecze/ zbroie *KochFr* 4, 6; *BielSjem* 34; Nie pomogłycby łuki/ łtrzały/ y łáydaki/ Káraceny/ y zbroie/ źelázné fyłzaki/ Bechtery/ y páncérze/ y łłniące przyłbice; Wywroći miłość wnetże káždęgo ná nice. *PudłFr* 69; *KochProp* 12; *SarnStat* 16 [4 r.]; *KmitaSpit A2v, C6*.

W porównaniach (10): Brwi wzgorę zkłeczłone ná wzraz łuku, człłowieka pyłznego vkazuią. łmiałego, groznego *GlabGad N4v*; á łtali łie vporiili wmyłlach łwych [...] iáko łuk złámány [*conversi sunt in areum pravum Vulg Ps* 77/57] kthory włpák łiefie od łiebie łtrzelbę łwoię. *RejPs* 117; *LubPs Sv*; godźił mu Tátáryzn łztych wćzynić w brzuch/ baczył to Skanderbeg dobrze/ przeto łie łchylił iáko łuk łtrzegáł żywotá *BielKron* 242; Mowá twoiá górna/ á bárzo łkora: z rzeczy w rzecz / iáko łtrzałá z łuku do cylá bieżąc/ łiewiém iáko mi z oczu zniknęłá *OrzQuin S4v; RejAp* 56v, 58; Obróćili łye ná zad/ iáko łuk zdrádlivy/ Zá nagłym wyciágnionéy łpádániem cięciwy. *KochPs* 118; *Arquatus* – Sgieti by łuk, wobłak nachilony. *Calep* 97b; Ty wiefz łam iák był przed tym [*brzuch*]/ iák bęben náđety / Ták iż bik miał weń kołáćąc/ iáko łuk nápięty. *PaxLiz C4*.

W charakterystycznych połączeniach: łuk długi, dobry, drzewiany, duży, groźny, namocniejszy, natęższy, niepożyteczny, nieprzełamiony, słabszy, stalony [= zaprawiony stalą], straszny, wielki, zdradliwy, żelazny; łuk przebije; (o)bronić (się) łukiem (2).

Przysłowie: gdy go z iedney łrony co poprze: wnet fię ná drugą obroci: iákoby y z łuku y z łamoftrzału (iáko mowią) łtrzeláiąc *CzechEp* 110.

Zwroty: »z łukow bić« (1): Grekowie z łukow i z proc przedsię bili. *KochMon* 21.

»z łukiem chodzić« = łuku używać (3): z łukiem ią [*Dyjanę*] wypifuią chodzić *BielKron* 23; *KochFrag* 45; *SarnStat* 16.

»(po-, wy)ciągnąć (a. wyciągać) łuk; łuku ciągnięcie; łuk wyciągniony« = *tendere arcum* *Vulg*, *PolAnt*, *Calag*, *Cn*; *arcum in aliquem intendere* *Mącz* [szyk zmienny] (19;1;1): *GliczKsiąż* B5v; Przymowienie przeciwko Babilonu w obec wżytkie męże ktorzy ciągną łuk/ położenie fię przeciwko niemu wkoło/ áby żaden nie wśfedł *Leop Ier* 50/29, 1.*Par* 12/2, *Ier* 50/14; *BibRadz* 2.*Par* 18/33, *Is* 5/28, *Ier* 50/14; *BielKron* 87, 319v; *KochSat* Cv; *Mącz* 445a; *GórnDworz* K; *HistRzym* 55v [3 r.]; Y łtrzelec łuku łwego nie pociągnie/ áż łobie pirwey cel wpatrzy do ktorego łtrzelic ma. *RejZwierc* 22v; *BudBib Ier* 46/9; *ModrzBaz* 111; *Calag* 455b; *KochSz* A2; *BielSjem* 21.

»łukow dzierżyć się« = łuków używać (1): on lud Wuherłzki pólpolicie łukow fię dzierzy. *MiechGlab* 58.

»kłaść strzałę na łuk« (1): Widzę niektorego Czárnokłięźnika [...] bierze łuk á kładzie nań oftrą łtrzałę á chce w on obras łtrzelác. *HistRzym* 55.

»łuk napiąć (a. znapinać); łuk napięty« = *arcum tendere* *Mącz*; *arcus intentus* *Mącz* [szyk zmienny] (2; 2): [synowie *Efraim*] ácz łrodze łuki łwe byli znapináli/ A coż kyedy łromotnye łami tył podáli [*intendentes et mittentes arcum conversi sunt in die belli* *Vulg Ps* 77/9]. *LubPs* R6; *Arcum tendere*, *Luk* nápiąć. *Mącz* 444a, 445b; *PaxLiz* C4.

»nosić (a. nieść) łuk« (3): niech fię też rułżą rycerze/ Kułż y Fut/ ktorzy nołżą tarcz/ y Ludimowie ktorzy nołżą á ciągną łuk [*arripientes et iacientes sagittas*]. *BudBib Ier* 46/9, 2.*Par* 12/2; *KochProp* 12.

»puścić strzelbę (a. grad żelazny) z łuku; strzała z łuku wypuszczona« = *librare telum* *Mącz* [szyk zmienny] (5:1): Maurowie łtrzelbę puścili tak rułżniczną iáko z łukow *BielKron* 448, 129v, 451; *Mącz* 68a, 192c; A potym zápalczywą chęcią Tátárowie grad żelazny z łukow ná Litwę gęfto puścili *StryjKron* 417.

»spuścić, spuszczone łuk z cięciwy« = *remittere arcum*, *arcus retentus* *Mącz* (1:1): *Remittere arcum*, *Spuścić łuk z cięciwy*. *Mącz* 227a, 445d.

»strzelać (a. (po-, prze-, za)strzelić) (się) z łuku (a. łuki); strzelba z łuku« = *emittere arcu sagittas* *Mącz*; *dirigere arcum* *Calag* [szyk zmienny] (43:4): ięzyk takowy fáłeczny/ áno fię mnie zda łkodliwłfy niżli by kto ku mnie łtrzelał znátęłłego łuku *RejPs* 189; *GroicPorz* mm3; [*Borzywój*] łanią póltrzelil z łuku *BielKron* 322v, 8v, 57v, 59, 66, [84²] (24); *Mącz* 226b; *GórnDworz* Ev, K; *HistRzym* 101v; *RejZwierc* 26v; gdy [*Antonijus*] obaczył gęftą łtrzelbę z łukow [...] kazał łwoim łtánąc ciáfno/ á záłklepic tarczami wierzch wołłká wżytłkiego *BielSpr* 42v, 4, 16v, 24, 52, 68 [3 4.]; *BudBib* 1.*Reg* 31/3, 1.*Par* 12/2; *ModrzBaz* 110; *Calag* 583a; *SkarŻyw* 422; *StryjKron* 175; *CzechEp* 110; *SarnStat* 16.

»z łuku (strzałami) szyć« (2): Káždy z Tewkrow niech znáki poda meńtwá fwego. Kto prędkí do zawodu/ kto olzczepem bije/ Abo z łuku tęgiego kto ftrzałami fzyie [*lenibus ... sagittis seu crudo fident pugnam committere caestu*]. *ModrzBaz* 118; *StryjKron* 642.

»z łuku ugodzić« (1): Bo gdy fie potykáli/ on ná zádku chodził/ Owa przedfię ktożkolwiek z łuku weń vgodził. *HistHel* D2v.

»łukiem władać« (2): Ták rość [!]/piękny Michniku/ iákobyś pośpieżył Wiekiem/ á oczy iefcze dżiádowłkié náciefzył/ Siedzác ná dzielnym koniu/ y łukiem władáiąc/ Albo kopią gładką w pierscień vgadzáiąc *KochFr* 122; *KochPs* 115.

»łukiem wojować« (1): tákże fpráwą idą [*Tatarowie*] iáko y przodkowie ich/ łukiem á fzáblą woiiąc *BielSpr* 67.

»zabić (a. ubić), zabit z łuku« (3:1): W ten czás zábít z łuku Woiewodá sędmierfki z do mu Hábdank. *BielKron* 374v, 324v, 401v; [*Rzymianie tak miernie ciskali z proc*] iż máć nie dáła dzieięćiu ieść áż pierwey fwoy cel vbił tákież ftrzáłá z łuku *BielSpr* 4v.

Wyrażenia: »cięciwa u (a. do) łuku« (4): Corda, Cięcywa v łuku álbo v kufze *Mącz* 65c; gdy im w bitwie do łukow cięciw nie doftawáło/ dzyewki y niewiáfty wárgocze fwoie vrzynáły á cięciwy kręciły *BielKron* 129v, 24v, 152.

»gotowy łuk« (1): Lew/ od mnogiey zgráiey będąc ofkoczony/ Y od tyśiác łowcow z gotowemi łuki/ Blizłze zágubiwfzy/ drugie ftrálfzy huki. *SzarzRyt* C2.

»krzywy łuk« (1): Ruffacy grad żelazny tym fmieley puřczáią/ A ftrzáły z krzywych Lukow fwifzczące lataią *StryjKron* 230.

»łuk prosty« (1): Rycerřtwo wfzyřtko zá zbroie y pánczerze [...] fkory/ Niedźwiedzie/ y Wilcze/ [...] nořili. Broń záś łuk prořty *StryjKron* 265.

»strzáłá z łuku« (12): *RejPs* 195; Tego to potym [*Bretystáwa*] Loktek Werřzowfki zábít ftrzáłá z łuku *BielKron* 324v, 57v, 66, 129v; *OrzQuin* S4v; *RejAp* 56v, 58; *BielSpr* 4v; *BudBib* 1.Par 12/2; *StryjKron* 230. Cf »z łuku strzáłami szyć«.

»na strzeleniu, strzelbiszczu z łuku (a. z łuka), na przestrzáł łuku, jako z łuku strzelić (a. strzelenie)« = *na odległość lotu strzáły* (6:1:1:2): porzuciłá dzieięć pod iednym drzewem/ [...] y odefzłá: řiadfzy náprzećiwko opodal ná ieden przeftrzáł łuku [*seditque e regione procul quantum potest arcus iacere*]. *Leop Gen* 21/16 [*przekład tego samego tekstu BibRadz, BielKron* 12v]; *BibRadz Gen* 21/16; niektorzy rohátynámi ćífkáli ták dáleko iáko z łuku ftrzelił. *BielKron* 451, 12v, 265, 451; *Mącz* 13c; á thák ná ftrzeleniu z łuku od Cefárzá pořpolity Lud idźie. *BielSpr* 53v; *StryjKron* 390; *Phil* D4.

»strzelec z łuku (a. łuka), w łuku« = *iaciens arcu PolAnt; sagittarius Calep* [*szyk* 7:1] (7:1): Ian Zerechem [*przybył*] z dwiemá tyfiacomá/ pieřzych z łuku ftrzelcow niepořpolitych *BielKron* 307, 434v; *BielSpr* 42v, 51v; Potym zwaliłá fię bitwá ná Saulá/ y (*marg*) Wł/ náležli go ftrzelcy meřzowie w łuku. (–) przyřzli nań ftrzelcy (ktorzy ftrzelaią) złukow *BudBib* 1.Reg 31/3, *Ps* 77/9; *Calep* 938a; *KmitaSpit* C5v.

»żyłowanie [= *naprężanie*] łuku« (1): Sicut in Sagitta, Srzodek/ Rořczepek álbo řpárá ftrzáły/ która ná cięcywę bywa wfádzona/ gdy chcą z łuku puřćić/ Też żyłowanie łuku. *Mącz* 68a.

Szereg: »łuk, (i, a, albo) strzały; łuk z strzałami« (8;3): *ZapWar 1517 nr 2233, 1539 nr 2595*; máluią go [*Kupida*] z łukiem á s łtrzałami z zawiązanemi oczymá/ známionuiąc łlepą miłość. *BielKron 24, 87, 294v, 443, 447, 452v*; trudno ielth łtrzelcowi/ dzierząc łuk w lewey ręce/ w prawey łtrzałę/ zálftáwiác łie łwczytem iákim *BielSpr 5v*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

W kalamburze (nawiązanie do n-loc) (1): Roku zásię drugięgo Iánufz twárz obrócił/ A Mars włyftkie furie ná Mołkwę wywrocił Iuż/ bo z Lukow niełtrzela/ łáydak mu y łtrzały Ogniem Krolá Polłkięgo włyftkie wygorzáły. *KochJez B*.

W przen (52) : Ty co ná nas powłtáyą ya ye zwycyęzę łam/ Gdyż ya y w łuku łwoim nádzieye nic nie mam *LubPs Mv*; Iuż grzelznicy łukow łwych łrodze zdobywáli/ Práwie włyftcy łtrzały łwe iuż nágotowáli/ Aby łudzi łerc práwých s pociemku łtrzeláli. *LubPs C3v*; Kthoryż on ielth co od włchodu łłóncá wzbudził łpráwiedliwołć/ wezwáł iey áby przyłzła zá niem [*Cyrusem*]/ podáł mu narody/ á podbił podeń Krole/ poddáł ie pod miecz iego iáko proch/ á łukowi iego iáko łłomę pierzcháiącá? *BibRadz Is 41/2*; Łuk ielł ten łwiát/ ktore⁶⁰ rogi łą pychá żywotá y ządołć oczu Then łuk trzyma łakomy człowiek. *HistRzym 56v; KochPs 16, 53*; Łuk/ y łáydak twóy/ Phaebe/ niech będzie/ lecz łtrzały Włercách nieprzijiacielłkich w dzień boiu zolłtáły. *KochFr 12*; Nie ząwzdy Apollo łtrzela/ Ale łuk z łutnią podziela *KochPieł 47*.

łuk czego (3): on [zły] iuż mnima o niewinnem: [...] y ciągnie náń łuk złółci łwoiey y mieczá wpornego łwego dobywa. *RejPs 55; Leop Ier 9/3*; [wyrodkowie] Wyciągnęli ięzyk łwoy iáko łuk kłámłtwá á nieprawdy [*extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii et non veritatis Vulg Ier 9/3*]. *SkarKazSej 706a*.

W porównaniach (2): Y náciągnęli [*czudołżnicy*] ięzyk łwoj/ rownie iáko łuk omyłności y nieprawdy [*przekład tego samego tekstu SkarKazSej Leop Ier 9/3; SkarKazSej 706a*].

Zwroty: »(na-, wy)ciągnąć łuk; łuk bywa wyciągan« = *arcum tendere Vulg, Modrz; intendere arcum Vulg* [*szyk zmienny*] (11;1): Grzelznicy kacerze złółciwi (naciągnęli łuk) łálzzywe písmo łwoie aby zwodzili łudzie prołte. *WróbbZółł D5v, 10/3; RejPs 16, 55*; Ziemiá drzázá/ y grunty iey/ [...] bo mocna práwicá iego [*Pana*]/ ktora łuk ciągnie/ łtrzały iego olłtre kthore od niego bywáią wyłłtrzelone *Leop 4.Esdr 16/13, Ier 9/3; HistRzym 20, 57; ModrzBaz 127v; KochMRot C; GrabowSet G2; SkarKaz 706a*.

»łuk náłóżyć« = *retendere arcum PolAnt* [*szyk zmienny*] (2): *BudBib Ps 36/14*; [*niesprawiedliwi*] Miecze wyięli/ łuki náłóżyli/ Aby vbogie/ y dobre níłzczyli *KochPs 53*.

»napiąć, napięty łuk« [*szyk zmienny*] (3;2): *LubPs B6, Kv*; iuż Pan/ [...] práwie z nápięthym łukiem [*arcus eius extenti Vulg Is 5/28*]/ iáko o nim Prorok powiáda/ łtoi iuż v progú náłzego *RejZwierc 182*; [*duch zły*] nápiął łuk łwoy/ przyłóżył do niego łtrzały łwoie/ áby mię z łtrzałkiem o ránę przypráwił. *LatHar 587; PowodPr 7*.

»połtrzelać się łuki« (1): [*złółnicy*] Sámi łie połłtrzeláyą tymi łuki łwemi/ Bo łie Pan chce opyekác łwoimi wiernemi *LubPs Kv*.

»łukiem czyłcie przepiorować« = *dobrze władać łukiem (1)*: Iużci niewiem Státutem iáko nim kieruie/ Ale łukiem á łzábłá czyłcie przepioruie. *PaprPan Y4v*.

»złamać (a. połamać) łuk; łuk będzie przełomion« [szyk zmienny] (2;1): Ano łam [zły] nieobaczy gdy łuk iego będzie przełomion/ á miecz obrociwłły fie przeniknie ferce łáwego. *RejPs* 55; *BibRadz Ps* 75/4; Vřpokořł woyny až do kráioy ziemie/ łuk złamał [arcum conteret]/ połamał kopiję/ wozy popalił ogniem. *BudBib Ps* 45/9 [10].

Wyrażenia: »łuk djabelski« (1): A ták gdyż łuk Dyabelłki bywa wyciągan przeciw duży tvey przez niektorą pokuřę/ ponurz wřzytko ćiało tve w wodzie/ to ieřt/ cořkolwiek vczynił myřłá/ kochánim/ przyzwalánim/ omyj řpowiedziá *HistRzym* 57.

»łuk Kupida« (1): Tylko cie o tho prořę/ prze oycá twoiego/ Prze łuk/ prze řtrzáły/ brátá Kupidá miłego. *PudłDydo* B4v.

»łuk niepochybny« (1): A wářzế prętkie řtrzáły/ álbo łuk co czyni Niepochybny/ o Phoebe/ y mřciwa bogini *KochTr* 15.

»łuk nieuchroniony« (1): Bo ná wet tył podádżá řromotnie/ á w oczy Twóy łuk nieuchroniony przedřię im zálkoczy. *KochPs* 29.

»łuk surowy« (1): Ani łuki nam řurowé/ Mogá řzkodzić gdy gotowé/ Oko Pánłkie tuż czuiemy *ZawJeřt* 15.

»łuk waleczny« (1): Ná kray řwiátá ořtáteczny/ Skruřzył tęgi łuk waleczny [arcum conteret *Vulg Ps* 45/10]/ Potłukł zbroie nie pořité/ Spalił tarcze nieprzebité. *KochPs* 69.

»łuk wojenny« (2): Sniego [z domu Judy] węgiał/ řniego kołek/ řniego łuk woienny [arcus proelii]/ řniego wynidzie wřfelki Poborcá zaráz. *Leop Zach* 10/4; *BudBib Zach* 10/4.

Szereg: »(ani) łuk, (ni, i, albo) strzáły; z strzáłá łuk« [szyk 5:2] (6;1): Sam Pan potárl łuk y řtrzáły á połamał zbroyę/ Chcąc nam ták náwřřem okazác dziwná mořnořć řwoyę. *LubPs* M4; *HistRzym* 56v; *KochTr* 15; *GrabowSet* G2; *OstrEpit* A3v; Apollo řwoy pálec ćwicřzony Báwi: Kiedy beř łuku y řtrzáł vbłágány W pořzrodku nas táńcuie Słóńcem przyodřiany. *WitořŁut* A2v; *PudłFr* B4v.

a) *W opisie gwiazdozbioru (6)* : IEřt potym druga řtrzáłá: lecz k róm [!] łuku leży/ A przy niey łábęć bliřęy Aquiloná bieży. *KochPhaen* 12; Tego Centaurá przodek ná łuk oczekawa: Z łukiem pářmo wężowe/ y ćiało nářtawa łářnego Wężowniká. *KochPhaen* 23, 23.

Zwroty: »łuk náłóżyć, náłóžený« (1:1): W tym żádło iádowité Niedźwiadek połóżył: W tym niepochybny Strzelec tęgi łuk náłóżył. *KochPhaen* 19, 12.

»łukiem władać« (1): Bo tuż zá iego [Niedźwiadka] żęđłem řtrzelec łukiem włada Náłóżonym *KochPhaen* 12.

b) *W opisie gry w szachy (2)* : Potym o Bábę dał řzách Rycerz w bieli/ Tuřząc/ że mu iey obronić nie mieli. Ale fie bárzo tą náđzieię zdráđził/ Bo fie nań z łukiem czárny Pop wyřáđził. *KochSz* B3.

Zwrot: »z łukow szyć« (1): Zátym fie wielkie zámieřzanie řtáło/ [...] Rochowie řrodzy z wieř ná woylko biyá/ Káplani z łukow bez przeřtánku řzyię. *KochSz* B3.

Przen (17) :

a) *bibl. Symbol gniewu i kary Bożej (9)* : Et in eo parauit vařa mortis řagittas řuas ardentibus effecit. A w tym łuku nagotował nacřynie řmierć/ á w řtrzáły řwey pomřty ogień náłóżył. *WróřŻořt* 7/14; *Leop Iob* 29/20.

Zwrot: »łuk (wy)ciągnąć (a. pociągać)« = *arcum tendere Vulg* (7): *WróbŻółt* 7/13; *RejPs* 55; *KrowObr* 1v, 220v; Wyciągnął łuk fwoy iáko nieprzyáciel/ [...] wylał iáko ogień zagniewanie fwoie. *Leop Thren* 2/4; *RejZwierc* [28³]v; *LVk/ wżelákíey trwogi pełen/ y żáłości/ Z ftrzałą/ Pan wyciągnął/ chcáó kárác me złości GrabowSet* R2v.

Wyrażenie: »łuk nałożony« (1): *Iesli fye człówiek zły niepohámuie/ Pan fwóy miecz oftrzy/ pan łuk náłożóy Ná rękú trzyma/ y ftrzały gotuie Smiertelné KochPs* 10.

b) Moc (8) : A łuk twoy [*arcum tuum*] (*marg*) Wízytkę moc twoię. (-) wytręcę z lewey twey ręki á wybię ftrzały thwe z práwey ręki twey. *BibRadz Ez* 39/3; *BielKron* 18v; przydą ná cię dni w oftátecznych czáliech/ o Gogu/ gdy ia wyflucham wierne fwoie/ á wytręcę łuk twoy s práwey ręki twoiey/ á zniścę á zemdle wízytkę moc twoię *RejZwierc* 263v.

Zwrot: »(z)łamać łuk; łuki połamią (a. połamały) się; łuk złomiony« = *confringere arcum Vulg*, *PolAnt* [*szyk zmienny*] (2;2;1): *Luk* sławnych mocarzew; teraz iest złomiony/ A mdłości niemężnych zacnie vtwierdzony *LubPs* hh2; *Ták mowi Iehowá Cewáoth/ oto ia łamię łuk Helámow/ początek meftwá iych. BudBib Ier* 49/35, *Ps* 36/15, *Ier* 51/56, *Os* 1/5.

2. Tęcza; *arcus PolAnt* (4) : Poftáwię łuk moy ná obłoku/ który będzie ná znak przymierza miedzy mną/ y miedzy ziemią *BibRadz Gen* 9/13, 14, 16.

Szeregi: »koło i łuk« (1): y ná znak obietnice fwey/ dał im tęczę: y gdy defzdze fię zawezmą obiecał im to koło y ten łuk vkázác *SkarŻyw* 271.

[»duha lubo łuk«: *Szofta rzecz* [...] iest przymirze Boże/ z Noachem oycem náfzym/ y z fynmi iego/ y z námi iych dziećmi poftanowione/ także też y znak tego przymirza duhá/ lubo łuk/ który ná obłokoch widamy. *BudUrząd* S2v.]

3. Wygięta łukowato do góry przednia (niekiedy też tylna) część siodła, tzw. kula; *opex Mymer*¹, *BartBydg* (2) :

Wyrażenie: »siodłowy łuk« (2): *Opex. Sattelbogen. Siodłowy łuk. Mymer*¹ 15v; *BartBydg* 102b.

4. n-loc Miejscowości [zawsze w pl] (9) : Ach niewżyta śmierci / á łákoma/ Poimáłás mężá/ ktorego świadoma Siłá Mołkiewfka/ y Gdańfk nieukłónny/ Y krwáwe Luki/ y Połock obronny. *GrochKal* 19; *SarnStat* 450, 1209; *Iesli* do Luk miał ciągnąć/ ále záżył fztuki/ Do czáłznik nárychtował/ á ftrzelił pod Luki. *KmitaSpit* C3v.

Zestawienie: »Wielkie Łuki« (4): *Pod Wielkiés Luki przyfzedł namniey fye nie boiác. KochJez* B; szedł [...] *Krol* [...] do Wielkich Łuk Więc do Pskowa, aby wswoiej ziemi czuł te woinę *ActReg* 6; *SarnStat* 421; *KmitaSpit* B3.

Synonimy: 2. *duha, koło, tęcza*; 3. *łęk*.

Cf **ŁUKONOS, ZŁOTOLUCZNY**